

KARİYER TERCİHİNDE KİŞİSEL DEĞİŞKENLERİN ROLÜ: TURİZM VE ÖĞRETMENLİK EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLER ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

* Elbeyi PELİT

** Yüksel ÖZTÜRK

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, turizm alanında öğretmenlik eğitimi alan öğrencilerin kariyer tercihlerinde kişisel değişkenlerin rolünü ortaya koymaktır. Konuyla ilgili olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan anket Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi'nin turizm ile ilgili programlarında işletmecilik ve öğretmenlik eğitimi alan toplam 602 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda yapılan analizler sonucu, turizm sektörü ve öğretmenlikle ilgili olarak terfi, kişisel gelişim, ücret ve ek gelir, çalışma koşulları, iş güvencesi ve sosyal olanaklar, sosyal statü, kariyer isteği ve olanakları alanlarındaki koşullara ilişkin öğrenci görüşlerinin algılamalarının, genelde öğretmenlikte daha olumlu olduğu ve bu doğrultuda, öğrencilerin kariyer tercihlerini genelde öğretmenlikten yana kullanma eğilimi içerisinde oldukları belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bir diğer önemli bulgu da, öğrencilerin, sınıfları ilerledikçe turizmde kariyer yapmaya eskiye nazaran daha sıcak baktıklarıdır.

Anahtar Kelimeler: Kariyer, turizm sektörü, öğretmenlik, turizm sektöründe kariyer.

A STUDY ON THE IMPACT OF DEMOGRAPHIC VARIABLES ON THE CAREER PREFERENCES OF STUDENTS RECEIVING TOURISM AND TEACHING EDUCATION

ABSTRACT

The main objective of the study is to find out the impacts of demographic variables of students at tourism management teaching in their career preferences. The study conducted by means of the questionnaire prepared through the review of literature in the field by the researchers was applied on 602 students who studies both management and teaching in the departments related with tourism at Gazi University Faculty of Tourism and Commerce Education. The results of the analyses suggest that the perception over the fields (promotion, personal development, wage and additional income, work conditions, work security, benefits, social status, career willingness and opportunities) were found to be positive on teaching and in this regard, the students involved were observed to have made their preferences over the profession of teaching. On the other hand, an other significant finding of the study was that students regard career in tourism sector more positive as they progress in their university class.

Key Words: Career, tourism sector, teaching, career in tourism sector.

* **Yrd.Doç. Dr.**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Afyonkarahisar.

** **Prof.Dr.**, Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi , Turizm İşletmeciliği Eğitimi Bölümü, Ankara.

1. GİRİŞ

Çalışma hayatındaki değişim ve gelişmelerin, gerek kişisel düzeyde insanların meslek seçimlerinde, gerekse toplumsal düzeydeki ilişki biçimlerinde önemli etkilere sahip olması, meslek tercihleriyle ilgili araştırmaların önemini ortaya koymakta ve bu tür araştırmaların toplum ve sosyal hayatta önemli bir yer tutmasına neden olmaktadır. Diğer taraftan, günümüz iş yaşamında yer alan meslek grupları sayısının bilgi toplumuna geçiş ve sektörel çeşitlilikle birlikte giderek artış göstermesi, kişinin hangi alanda çalışmasına yönelik vereceği kararda, önemli ölçüde zorlanmasını gündeme getirmektedir. Genel olarak, insanın tüm yaşamını etkileyecek bir kararı özellikle gençlik çağında vermek durumunda kalması ise, yanılma endişesini de beraberinde getirebilmektedir. Söz konusu bu durum; özellikle alanıyla ilgili üst düzeyde eğitim alma ve bu doğrultuda seçtiği yüksek öğretim alanıyla ilgili iş alanlarında kariyer planlama aşamasında ya da düşüncesinde olan üniversite öğrencileri için daha da ön plana çıkmaktadır.

Üniversiteden mezun olduğunda kendi alanıyla ilgili olmayan alanlarda çalışma durumunda kalmak, bireysel kariyer planlamanın önemini ortaya çıkarmaktadır. Nitekim, üniversite düzeyinde turizm alanıyla ilgili eğitim alan öğrencilerin sektöre yönelik gerek bakış açılarından gerekse kariyer planlama uygulamalarının pek de istenildiği gibi olmadığı, konuyla ilgili literatürde (Batman vd., 2000; Collins, 2001; Birdir, 2002; Yüksel vd., 2002; Unur vd., 2004; Duman vd., 2006; Barron vd., 2007; Broadbridge vd., 2007; Beggs vd., 2008) üzerinde durulan hususlardandır. Elbette bu sonucun ortaya çıkması, sektörde yaygın olarak gözlenen ve genellikle bu sektörü tercih eden/edecek kişilerin aleyhine var olan ortam koşullarından kaynaklandığını belirtmek olasıdır. Söz konusu bu ortam koşulları içerisinde özellikle; sektörde işgören devir hızının yüksekliği, yetkinlik bazlı yetkilendirmede yaşanan güçlükler, yılın on iki ayı açık tesislerde kadro sıkıntısıyla baş gösteren kariyer yollarında yaşanan tikanıklıkların kariyer planlama önünde oluşturduğu engeller, ücret düşüklüğü, uzun çalışma saatleri, sigorta, iş güvenliği vb. konularda yaşanan sorunları örnek vermek mümkündür. Söz konusu bu olumsuz koşullar, şüphesiz ki alanla ilgili eğitim alan/almakta olan bireylerin o alanı uzun süre tercih edecekleri bir kariyer alanı olarak seçmeleri açısından olumsuz bir durum olarak ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde turizm alanında eğitim alan öğrencilerin turizm sektörü ve turizmde kariyer yapmaya yönelik bakış açılarını algılamalarını ve bu bakış açılarıyla bazı kişisel değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik araştırmalar (Kuşluyan, 2000; Kuşluyan ve Kuşluyan, 2000; Aymanıkuy ve Aymanıkuy, 2002; Çapar, 2002; Gürdal, 2002; Gökdeniz vd., 2002; Birdir, 2002; Yüksel vd., 2002; Unur vd., 2004; Duman vd., 2006; Sarıışık 2007) bulunmakla birlikte, söz konusu bu araştırmaların hepsi turizm işletmeciliği ve otelcilik eğitimi alan öğrencilerin bakış açısıyla değerlendirilmiş olup, bu araştırmada ise turizm alanında öğretmenlik eğitimi alan öğrencilerin bakış açısına göre bir değerlendirme yapılmıştır.

Çalışmada ilk olarak; amaçları arasında turizm meslek liselerine öğretmen yetiştirmek olan, aynı zamanda turizm işletmeciliği eğitimi de verilen ve bünyesinde turizmle ilgili olarak “Konaklama İşletmeciliği Öğretmenliği” ile “Seyahat

İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Öğretmenliği” bölümleri bulunan, Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi’nde eğitim görmekte olan öğrencilerin, kariyer tercihlerinde hangi alanın (öğretmenlik mi? turizm sektörü mü?) ağır bastığına yönelik görüşlerine yer verilmiştir. Öğrencilerin söz konusu bu kariyer tercihlerinin bazı kişisel değişkenlerine (cinsiyet, bölümleri, devam etmekte oldukları sınıf, mezun oldukları lise türleri, sektör stajlarını yapıp-yapmama durumları, ikametgâh bölgeleri) göre değişip değişmediği de yapılan istatistikî analizlerle ortaya konmuş ve araştırmanın amacına uygun veri analiz yöntemleriyle çözümlenerek yorumlanmıştır.

2. TURİZM SEKTÖRÜNDE KARIYER

Kariyer genel olarak, “çalışma yaşamında ilerleme sağlayıcı bir başarı elde edebilmek amacıyla bireyin izlediği yol, süreç veya çalıştığı alan” şeklinde tanımlanmakta ve kariyer sözcüğü konuyla ilgili literatürde zaman zaman meslek sözcüğü yerine de kullanılmaktadır (Berberoğlu, 1991:135). Birey açısından kariyer sözcüğü, bir işe sahip olmanın ötesinde bir anlam taşımaktadır. Buna göre kariyer; daha çok para, sorumluluk, prestij ve mesleki saygınlık elde etmeyi ifade etmektedir. Bir başka anlatımla, bir kariyere sahip olmak bir işe sahip olmaktan farklı bir nitelik taşımaktadır. Bu anlamda kariyer, kişinin başarıya duygusu, karşılaşılabileceği olanaklar, psikolojik ödüller ve daha iyi yaşam biçimi ile ilgilidir (Demirbilek, 1994:72). İşletme literatüründe ise kariyer, “kişinin yaşamı boyunca edindiği işe ilişkin deneyim ve faaliyetlerle ilgili olarak algıladığı tutum ve davranışlar dizisi” (Can, 1992:303) anlamında kullanılmaktadır.

Kişinin yaşamında vereceği kararların en önemlilerinden biri de içinde yer alacağı iş yaşamındaki mesleki karardır. Bu karar verme, genellikle bireyin en kritik dönemlerinden sayılan gençlik dönemine rastlamaktadır. Fakat, günümüz iş yaşamında yer alan meslek grupları sayısının eski dönemlere nazaran artış göstermesi, kişinin hangi alanda çalışmasına yönelik vereceği kararda, önemli ölçüde zorlanmasına neden olmaktadır. İnsanın tüm yaşamını etkileyecek bir kararı özellikle gençlik çağında vermek durumunda kalması ve buna ilaveten kişinin söz konusu bu kararını verdiği/vereceği dönemde doğru uyarıcıların ya da yönlendirmelerin olmaması kişiyi doğal olarak yanlış endişesiyle veya bir yaşam boyu içerisinde olacağı ortamı tercihinde yanlış yapma durumuyla karşı karşıya bırakabilecektir (Uçkun vd., 2004:57). Bireylerin kariyer seçimlerinde; kişilik, zekâ, özgüven, değer, inanç ve tutumlar, sosyal durum ve kültürlere göre farklılaşan kişinin kimliğinde önemli olan kimlik belirleyicilerinin etkili olduğunu vurgulayan Kozak (2001:143), seçilen kariyerin kişiye uygun olmasının örgüt ve toplumsal fayda açısından da son derece önemli olduğu üzerinde durmaktadır. Doğru meslek tercihinin çoğunlukla bireyin kişisel özellikleri ile ilgili olduğu iddia edilse de bu konuda pek çok dışsal faktörün de (aile, arkadaş vb. çevre baskısı, mesleğe biçilen toplumsal değer, mesleğin ekonomik itibarı) bireyin doğru seçim yapmasını engellediği bilinmektedir (Wood, 2003; Keser, 2006).

Meslek seçiminde önemli etkenlerden olan kişilik özellikleri ile meslek alanı seçimi konusu arasındaki ilişkiyi dikkate alan en önemli teorik yaklaşım; Holland’ın

"mesleki tercih modeli"dir. Söz konusu model, üç temel özelliği içermektedir (Robbins, 1994:25-27). Bunlardan ilki, insanlar farklı meslek tercihlerinde bulunmaktadır, ikincisi kişilikleriyle uygun işlerde çalışanlar, uygun olmayan işlerde çalışanlara göre daha başarılı ve daha mutludurlar ve üçüncüsü ise insanlar arasında doğuştan gelen kişilik farklılıkları mesleki ilgilerini belirlemektedir. Bu modele göre; bireyler kişilik özelliklerine göre farklı mesleki ilgi alanlarına yönelebilmektedirler. Yine, kişilik özelliklerine uygun işlere yönelen bireylerin başarısının yüksek olacağı üzerinde duran Holland, gerek iş gerekse kişisel özelliklerin ortak noktasında hareket eden kişilerin başarısının yüksek olacağını belirtmektedir. Holland'ın bu modeli üzerinde yapılan araştırmalar, kişilik yöneliminin meslek veya iş seçiminin yalnız en iyi belirleyicisi olmayıp, aynı zamanda kişilik türü ile iş arasında iyi bir uyumun bulunması durumunda kariyerlerini değiştirme olasılığının çok düşük olduğunu da doğrulamıştır. Örneğin, girişimci kişilik tipinin hem yönetsel işlere girme, hem de bu görevde uzun süre kalma olasılığı, yüksek olacaktır (Can vd., 1995:116).

Kişinin yaşamını bir bütün olarak etkileyeceği iş ve çevresine önem vermesi ve bu doğrultuda söz konusu bu işi seçerken yukarıda açıklanan özellikleri dikkate alması, gerek iş gerekse kişisel hayattaki verime büyük katkısının olacağı şüphesizdir. Bu bakımdan, sektör türü ne olursa olsun iş ve çalışma yaşamının önemli bir parçasını teşkil eden kariyerle ilgili çalışmalar gerek uygulayıcılar gerekse araştırmacılar tarafından geçmişten günümüze kadar üzerinde durulan ve durulmaya da devam eden çalışma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Konuyla ilgili olarak, turizm sektörüne yönelik bireylerin tutumlarını ve turizmde kariyer yapmaya yönelik bakış açılarını incelemeye ilişkin gerek yabancı literatür (Pavesic ve Brymer, 1990; Charles, 1992; Baron ve Maxwell, 1993; Getz, 1994; Querrier, 1999; Cothran ve Combrink, 1999; Boella, 2000; Jenkins, 2001; Collins, 2001; Lee ve Kang, 1998; Riley vd., 2002; Wood, 2003; King vd., 2003; Airey, 2005; Wang vd, 2009); gerekse yerli (İçöz, 1991; Ağaoğlu, 1991; Hacıoğlu, 1991; Bozok, 1992; Timur, 1992; Timur, 1994; Kalkan 1994; İçöz, 1994; Denizler, 1994; Bayer, 1998; Batman vd., 2000; Koyuncu, 2000; Eren, 2000; Kuşluyan, 2000; Kuşluyan ve Kuşluyan, 2000; Eren, 2001; Kozak ve Kızılırmak, 2001; Aymankuy ve Aymankuy, 2002; Çetin, 2002; Ilgaz ve Çakar, 2002; Çapar, 2002, Gürdal, 2002; Gökdeniz vd., 2002; Birdir, 2002; Yüksel vd., 2002; Unur vd., 2004; Duman vd., 2006; Sarıışık, 2007; Dağdeviren, 2007) literatürde yapılan araştırmalarda, turizm sektöründe çalışmak, bireyler tarafından çeşitli nedenlerden dolayı genelde pek cazip görünmemektedir. İlgili araştırmalarda, bireylerin turizm sektörüne ve turizm sektöründeki kariyere bakışlarında olumsuz etkenlere yol açan bu faktörler olarak; sektördeki birçok işin mevsimlik, yarı zamanlı olması ve bunun da sürekli iş sağlama olanağından kişiyi mahrum bırakması, yetersiz sosyal güvence imkânları, stresli çalışma ortamı, turizm sektöründe çalışmanın toplumun bazı kesimleri tarafından saygınlığı düşük olan işler olarak algılanması, düzensiz ve uzun çalışma saatleri, sektörün kişisel, sosyal ve aile yaşamını sınırlandırması, ücretlerin düşüklüğü, yükselme olanaklarının kısıtlılığı, sektörde yaygın olarak gözlenen iş gören devir hızının yüksekliği, yetkinlik bazlı yetkilendirmede yaşanan güçlükler, yılın on iki ayı açık tesislerde

kadro sıkıntısıyla baş gösteren kariyer yollarında yaşanan tıkanıklıkların kariyer planlama önünde oluşturduğu engeller, vb. gibi etkenler üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Konuyla ilgili olarak Mısırlı (2002: 42), turizm sektöründe çalışmaya ilişkin yukarıda var olan olumsuz koşullar nedeniyle, bu sektördeki işlerin, çalışanlar tarafından, geçici, daha iyisi bulununcaya kadar, belirli bir süre için yapılan işler olarak kabul edildiğini belirtmektedir. Özellikle söz konusu bu çalışmaların, turizm eğitimi alan öğrenciler üzerinde gerçekleşmesi ve öğrencilerin turizm sektörüne yönelik tutumlarının bu denli olumsuz algılanması, eğitim alanı olarak bu alanı seçerek bir nevi kariyerleri için bir ön karar vermiş bireylerin doğru yönlendirilmesinin önemini bir kat daha artırmaktadır. Öyle ki yapılan bu yanlış, kişiye bireysel açıdan bir takım sıkıntılar ortaya çıkarmakla birlikte, özellikle bu konuda en önemli yönlendirme unsurlarından biri olan kişinin eğitim gördüğü okul-bölüm türü seçimlerinin gerçekçi bir şekilde yapılmaması sonucundan kaynaklandığını da ortaya çıkarıcı nitelikte kanıtlar ortaya koymaktadır. Bu durumun, birçok kişiyi eğitim aldığı alandan çok farklı alanlarda çalışma durumuyla karşı karşıya bırakacağı ve makro düzeyde ise ulusal kaynaklarımıza zarar vereceği şüphesizdir.

Kuşlvan ve Kuşlvan (2000) turizm alanında eğitim veren bölümleri tercih ederek bir nevi, turizm sektöründe çalışmaya yönelik bir ön karar vermiş olan kişilerin sektöre yönelik tutumlarının belirlenmesinin; söz konusu kişilerin gelecekte bu sektörde çalışıp çalışmayacağını sağlıklı bir şekilde tahmin edilmesi, sektör hakkında olumlu ve olumsuz değerlendirmelere neden olan etkenler hakkında gerekli bilgilerin toplanması ve bu kişilerin sektöre daha olumlu yaklaşımlarını sağlayacak çözüm önerilerinin üretilmesinin sağlanması ve turizm eğitim ve öğretimindeki kamu harcamalarının etkili kullanılıp kullanılmadığının saptanmasına yönelik bilgilerin toplanması ve söz konusu bu sonuçların ilgili kurumlara yön vermesi açısından oldukça önemli olduğu üzerinde durmaktadırlar.

Diğer taraftan, turizm eğitimi almış kişiler üzerinde gerçekleştirilmiş çalışmalar; mezun olan ve mezuniyet aşamasına gelmiş adayların, yüksek öğrenimleri süresince elde ettikleri akademik bilgi ve diğer yetenekleri kullanarak tatmin olabilecekleri iş bulmada sorun yaşamakta olduklarını göstermektedir (Orr vd., 1992: 21). Bu durumun muhtemel sebeplerinden biri, sektöre atılan ilk adımlarda mezunların kariyer basamağı olarak yüksek bir mevkide işe başlama beklentilerine dayanmaktadır. Ancak, uygulamada, kişinin sektörde söz konusu bu beklentisinin tersine, düşük bir pozisyonda çalışmaya başlaması da, yaşanan düş kırıklıklarının sayısını artırmaktan öteye bir katkı sağlamamaktadır (Pelit ve Güçer, 2006: 160). Nitekim, konuyla ilgili çalışmaları bulunan Fawcett (1989), Pizam ve Ellis (1999) de bu hususun altını çizmekte ve konuyla ilgili özellikle üniversite düzeyinde eğitim alan kişilerin; belirli bir eğitim aldıklarından dolayı çalışmaya yüksek düzeyde bir kariyerle başlangıç yapacaklarını, kurumsal ve kişisel ihtiyaçlarının bir çoğunun çalıştıkları işletmeler tarafından karşılanacağı gibi bir anlayışa sahip olduklarının üzerinde durmaktadırlar. Yazarlar, söz konusu bu kişilerin işe başladıktan sonra ise; uzun çalışma saatleri, uzun saatler ayakta kalma, iş yükünün fazla olması, stres, düşük ücret gibi birçok olumsuz etken karşısında moral kırıklığı yaşadıklarını

belirtmektedirler. Oysaki, yönetim kadrosunda iş bulmanın, sadece alınan üniversite eğitimiyle değil uygulamada edinilen deneyimlerle de pekiştikten sonra mümkün olduğu da ilgili literatürde üzerinde durulan hususlardandır (Ingram vd., 2000: 216).

Turizm eğitimi almakta olan veya bu alandan mezun olan kişilerin kariyer gelişim planlarında önemli ölçüde yarar sağlayacak, çalışma içerisinde de bahsedilen konuya yönelik akademik yönlü çalışmalar, ilgili eğitim kurumlarının gerek sektör beklentileri, gerekse bu kurumlarda eğitim-öğretim gören bireylerin kariyer alanlarının belirlenmesinde önemli ölçüde olumlu gelişmelerden sayılabilir. Fakat uygulamada, konuyla ilgili sorunların devam etmesi, bu alanda daha yapılacak çok şeyin olduğu noktasında uzmanları birleştirmektedir. Yapılacak olan tüm çalışmaların, bu alanda eğitim alan bireylerin kariyer yönelimlerine katkıda bulunacağı şüphesizdir. Öte yandan, gerçekleştirilen literatür taramasında, ülkemizde, orta öğretim kurumlarının alanlarıyla ilgili bölümlerine meslek dersi öğretmeni yetiştirmek amacıyla 11 Temmuz 1992 Tarih ve 3837 Sayılı Kanun ile Gazi Üniversitesi'ne bağlı olarak kurulan "Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi"nin turizm ile ilgili bölümlerinde okuyan ve aynı zamanda öğretmenlik eğitimi de alan öğrenciler üzerinde belirtilen konuyla ilgili herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi bünyesinde bulunan iki bölümde (Konaklama İşletmeciliği Öğretmenliği, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Öğretmenliği) öğrenim gören öğrenciler, kariyer alanı olarak kendilerine öğretmenliği seçme şansına sahip olmakla birlikte, aynı zamanda, müfredatlarının yaklaşık üçte ikilik bir bölümünü oluşturan turizm işletmeciliği ile ilgili dersleri de almaktadırlar ve bundan dolayı turizm işletmelerinin değişik türlerinde istihdam olanağına sahip bulunmaktadır. Fakat, çalışmanın önceki bölümlerinde de belirtildiği üzere, söz konusu fakültede okuyan öğrencilerin, bahsedilen bu kariyer alanlarından hangisini görece daha fazla tercih etme eğiliminde olduklarını ortaya koymaya yönelik, herhangi bir araştırma yapılmamıştır. Bu husus; söz konusu bölümlerde eğitim-öğretim gören bireylerin kariyer tercihlerinde öğretmenliğin mi yoksa turizm sektörünün mü ağır bastığının ortaya koyulmasına yönelik bir araştırma yapmanın gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

3. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Turizm alanında öğretmenlik ve işletmecilik eğitimi alan öğrencilerin; kariyer tercihlerinde; turizm sektörünün mü yoksa öğretmenliğin mi daha baskın rol oynadığının ve bu tercihlerinin kişisel değişkenlerine göre değişip değişmediğinin ortaya konulması amacını taşıyan bu araştırmada, şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğrencilerin kariyer tercihlerinde; terfi olanakları; kişisel gelişim, ücret ve ek gelir, çalışma koşulları, iş güvencesi ve sosyal olanaklar, sosyal statü, kariyer isteği ve olanakları yönünden turizm sektörü mü yoksa öğretmenlik mi daha baskın rol oynamaktadır?
2. Öğrencilerin; kariyer tercihlerinde," turizm sektörü mü yoksa öğretmenlik mi ağır basmaktadır" konusuyla ilgili görüşleri; yukarıda verilen tüm boyutlar (alanlar) itibari ile cinsiyetlerine, bölümlerine, sektör stajlarını yapıp-yapmama durumlarına,

mezun oldukları lise türlerine, bölüm tercih sıralarına, ikamet yerlerine ve devam etmekte oldukları sınıf değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Konuyla ilgili gerek yurt dışında (Lee ve Kang, 1998; Jenkins, 2001; Collins, 2001; Wood, 2003; Busby, 2003; Barron vd., 2007; Beggs vd., 2008), gerekse yurt içinde yapılan çalışmalar (Ağaoğlu, 1991; Demirer, 2000; Kuşlivan, 2000; İçöz, 1991; Batman vd., 2000; Kozak ve Kızılırmak, 2001; Aymankuy ve Aymankuy, 2002; Çetin, 2002; Birdir, 2002; Yüksel vd., 2002; Unur vd., 2004; Benli ve Karaosmanoğlu, 2005; Duman vd., 2006), turizm sektörünün en önemli sorunlardan birinin yetmiş insan gücünün sektörü tercih etmemesi yönünde sonuçlar sunmaktadır. Söz konusu durumun, özellikle alanıyla ilgili üniversite düzeyinde eğitim almış kişiler üzerinde yürütülen çalışmalarda da belirgin bir şekilde ortaya çıkması, bu kişilerin kariyer yönlendirmeleriyle ilgili sorunların olduğunu ve bu alanda çalışma yapma gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Bu kapsamda gerçekleştirilen bu araştırmadan elde edilecek bulgular istikametinde, turizm alanında işletmecilik ve aynı zamanda öğretmenlik eğitimi alan öğrencilerin kariyer tercihlerinde hangi mesleğin ağır bastığı ortaya konulacak ve öğrencilerin bu kariyer eğilimlerinin kendileri açısından ne derece gerçekçi olduğu belirlenebilecektir. Böylelikle bu araştırma, gerek öğrencilere kariyer yönelimlerini gözden geçirmeleri konusunda, gerekse ilgili eğitim kurumları ve yetkililere, öğrencilerine yönelik yapacakları kariyer yönlendirmelerinde nelere dikkat etmeleri gerektiği konusunda öneriler getirmek bakımından katkı sağlayacaktır.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Evren

Araştırmanın evrenini, Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi, “Konaklama İşletmeciliği Öğretmenliği” ve “Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Öğretmenliği” bölümlerine 2007-2008 Eğitim ve Öğretim Yılı itibari ile kayıtlı olan tüm öğrenciler oluşturmaktadır. İlgili kayıtlardan (Öğrenci İşleri) elde edilen bilgiler doğrultusunda, 2007-2008 Eğitim ve Öğretim Yılı itibari ile söz konusu bölümlerde toplam **670** (Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği; 350; Konaklama İşletmeciliği; 320) öğrenci kayıtlı olduğu belirlenmiştir. Araştırmada örneklem alınmayarak tam sayım yöntemiyle evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Zaman alıcı ve maliyetli bir yöntem olarak nitelendiren tam sayım yöntemi, genelde evrenin tamamına ulaşılma hedefi ve olanağı bulunan araştırmalarda tercih edilmektedir (Kula, 2007:2). Bu doğrultuda araştırmacılar birinin ilgili fakültede görev yapması ve bunun da tüm evrene ulaşma olanağı sağlamasından dolayı araştırmada örneklem alınmayarak tam sayım yöntemiyle evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırma evrenine, Kırklareli Üniversitesi bünyesinde 2007 yılında kurulan Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi'nin dahil edilmemesinin nedeni, söz konusu fakülteye henüz öğrenci alınmamış olması ve 5662 sayılı yasa uyarınca kurulan Nevşehir Üniversitesi bünyesindeki Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi'nin ise bu fakülte sıfatıyla henüz mezun vermemesi ve şimdiye kadar Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu

sıfatıyla eğitime devam etmesidir. Bu doğrultuda ileriki yıllarda söz konusu fakültelerin de kapsama alınarak araştırmaların yapılması önerilebilir.

3.2. Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada veri toplamak amacıyla yüz yüze görüşme yöntemi ve anket tekniklerinden yararlanılmıştır. Oluşturulan anket konuyla ilgili olarak yapılmış çalışmalar (Kozak ve Kızıllırmak, 2001; Jenkins, 2001; Aymankuy ve Aymankuy, 2002; Çapar, 2002, Gökdeniz vd., 2002; Birdir, 2002; Yüksel vd., 2002; Unur vd., 2004; Duman vd., 2006; Sarıışık, 2007) ve bu çalışmalarda kullanılan anket formları taranmak suretiyle araştırmacılar tarafından beşli Likert tipi derecelendirmeli ölçek şeklinde hazırlanmıştır. Toplam 31 maddeyi içeren anket, evrendeki öğrencilere uygulanmıştır.

3.2.1. Araştırmada Kullanılan Anketin İçeriği ve Oluşturulma Süreci

Öğrencilerin kariyer tercihlerinde, öğretmenliğin mi yoksa turizm sektörünün mü daha baskın rol oynadığını belirleyebilme amacıyla hazırlanan ankete ilişkin, yapısal geçerlilik kapsamında faktör analizi uygulanmış ve söz konusu bu analiz sonucunda 31 maddeyi içeren anketteki ifadeler 7 faktörde (boyutta) toplanmıştır. Söz konusu bu boyutlar ve içerdiği ifade-madde sayıları ile faktörlerin varyansı açıklama oranları Tablo 1'de sunulmuştur. Ankette yer alan ifadeler; turizm sektörü lehine soru kökünde oluşturulmuştur. Yine, uygulanan ankette, öğrencilerin bölümü tercih ederken; öncelikli amaçları ile şimdiki düşüncelerinin belirlenmesine yönelik olarak 2 kapalı uçlu ifade ve öğrencilerin bazı kişisel bilgilerini elde etmek amacıyla da 8 soru yer almıştır. Öğrencilerin ankette verilen her bir kapalı uçlu ifadeye ilişkin görüşleri, “kesinlikle katılmıyorum” (1) ile “kesinlikle katılıyorum” (5) aralığında beşli Likert tipi ölçek ile derecelendirilmiştir.

Anketin ilgili gruba uygulanmadan önce, ankette yer alan her bir ifadenin araştırma amacına uygunluğu, kelime, dil bilgisi vb. gibi kurallar açısından kontrolü yapılmış ve hedef kitle içerisinde yer alan toplam 50 öğrenciye yüz yüze görüşmek suretiyle pilot test uygulanmış ve elde edilen geri bildirimler doğrultusunda (anlaşılmayan ifadeler tekrar gözden geçirilmek suretiyle) ankete son şekli verilmiştir. Söz konusu anket, araştırmacılar tarafından öğrencilere uygulanmıştır.

3.2.2. Araştırmada Kullanılan Anketin Geçerlik ve Güvenirliği

Uygulanan anketin geçerlik ve güvenirliğine ilişkin gereken analizler de yapılmıştır. Geçerlik, ölçme aracı olarak kullanılan ölçeğin, araştırmada ölçülmek istenilen konuyu, özelliği doğru ve tam bir biçimde ölçebilme yeterliliğiyle ilgili bir husus (Ural ve Kılıç, 2006; Tavşancıl, 2002) olup, genel olarak, dış geçerlik, yüzey geçerliliği, içerik geçerliliği ve yapısal geçerlik olarak sınıflandırılmaktadır (Sekaran, 2003: 207). Araştırmada kullanılan ölçeğin geçerliliğiyle ilgili olarak, içerik ve yapısal geçerlik ölçütlerinden yararlanılmıştır. İçerik geçerliliği, anketin yeterli sayıda ve ölçülmek istenen olguyu temsil edebilecek, ifade-soruların içeriğinden emin olmak için yapılmaktadır (Altunışık vd., 2004: 113). Yapı geçerliliğinde ise, kullanılan ölçeğin; ölçülmek istenen davranış bağlamında, soyut bir kavramı doğru bir şekilde ölçebilme derecesi belirlenmektedir (Büyüköztürk, 2003: 162). Bu

kapsamda, araştırmada kullanılan ölçeğin, içerik geçerliğinin sağlanmasına yönelik katkı sağlamak amacıyla, anketlerin evrene uygulanmadan önce, uzman görüşü kapsamında, konuyla ilgili olarak çalışan ve araştırmalar yapmış, alanında uzman kişilere-akademisyenlere, anket formları incelettirilmiş ve “anketin kapsam, içerik, ifade sayısı, anlaşılabilirlik, yeterlilik vb. gibi hususlar hakkındaki görüş ve katkıları alınmıştır. Yapısal geçerlik kapsamında ise yukarıda da bahsedildiği üzere faktör analizi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1: Anketin Kapsadığı Boyutlar ve Geneline İlişkin Yapılan Güvenirlik Analizi Sonuçları

Faktörler (Boyutlar)	İfade Sayısı	Cronbach's Alfa	Özdeğer	Varyansı Açıklama Oranı	Kümülatif Varyans
Terfi Olanakları	4	0,85	8,09	23,98	23,98
Kişisel Gelişim	4	0,65	6,38	18,92	42,89
Ücret ve Ek Gelir	5	0,80	4,59	13,62	56,51
Çalışma Koşulları	5	0,72	2,34	6,95	63,45
İş Güvencesi ve Sosyal Olanaklar	5	0,72	2,12	6,29	69,75
Sosyal Statü	4	0,81	1,65	4,90	74,65
Kariyer İsteği ve Olanakları	4	0,72	1,12	3,33	77,98

Diğer taraftan, araştırmada kullanılan ölçeğe ilişkin güvenirlik analizi de gerçekleştirilmiştir. Herhangi bir konuyla ilgili geliştirilen bir ölçme aracının güvenirliliği için aranan en önemli ölçütler olarak; değişik zamanlarda elde edilen cevaplar arasındaki tutarlılık, denge ve tekrarlanabilirlik özellikleri olarak belirtilmektedir (Ural ve Kılıç, 2006). Bu kapsamda, araştırmalarda kullanılan ölçeklerin güvenirliklerine yönelik ölçümlerde; eşdeğer (paralel) form güvenirliliği, test-tekrar test güvenirliliği, iki yarı test güvenirliliği, Kuder Richardson-20 ve Cronbach Alfa (α) Katsayısı gibi ölçüm yaklaşımları, genel olarak kullanılan güvenirlik analizleridir (Büyüköztürk, 2003: 161-164). Bu araştırmada, kullanılan ölçeğin güvenirliliği; Cronbach Alfa (α) katsayısının hesaplanması suretiyle belirlenmiştir.

Bu doğrultuda, araştırmada kullanılan ölçeğe ilişkin yapılan “Güvenirlik Analizi” sonuçları, Tablo 1’de sunulmuştur. Söz konusu sonuçlar, özellikle sosyal bilimler alanında gerçekleştirilen araştırmalar için güvenilir sonuçlar olarak kabul edilebilir. Çünkü araştırmalarda Cronbach Alpha katsayısı kullanılarak temel alınan güvenirlik analizlerinde, söz konusu bu katsayıların, ölçek türünden türüne göre değişse de, sosyal bilimlerde 0,60’ın üzerinde olması, kullanılan ölçeğin güvenirliliğine ilişkin bir kanıt sayılmaktadır (Morgan, 2004, s.124). Bu kapsamda, bu araştırmada kullanılan ölçeklerin, gerek her bir boyutuna gerekse geneline ilişkin güvenirlik katsayıları, belirtilen bu oranın üzerinde olması, ölçeğin güvenilir olduğu (Sekaran, 2003; Şencan, 2005) şeklinde yorumlanabilir. Uygulanan faktör analizi sonucunda ölçeği oluşturan 31 ifadenin toplandığı 7 faktörün (terfi olanakları, kişisel gelişim, ücret ve ek gelir, iş güvencesi ve sosyal olanaklar, sosyal statü, kariyer isteği ve olanakları) toplam varyansın %77,98’ini açıkladığı tespit edilmiştir. Uygulamayla

ilgili yukarıda belirtilen analizler SPSS 11.5 for Windows programı kullanılarak yapılmıştır.

3.3. Veri Analiz Yöntemi

Evrende yer alan tüm öğrenci sayısı kadar (670: Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği: 350; Konaklama İşletmeciliği: 320) çoğaltılıp dağıtılan anketler, araştırmacılar tarafından uygulanmış ve toplam, 610 anket geri dönmüştür. Böylece, anketlerin geri dönüş oranı %91,04 olarak gerçekleşmiştir ki, evrenin tamamı göz önüne alındığında söz konusu bu geri dönüş oranı, oldukça yüksek bir geri dönüş olarak kabul edilebilir. Geri dönen anketler içerisinde, 8 anket çeşitli nedenlerle (eksik kodlama, anketi tam yapmama vb.) değerlendirme dışı bırakılmıştır. Böylelikle toplam 602 (Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği: 305; Konaklama İşletmeciliği: 297) anket değerlendirmeye alınmıştır.

Öğrencilerin kariyer tercihlerinde öğretmenliğin mi yoksa turizm sektörünün mü daha baskın rol oynadığına yönelik, ankette verilen her bir boyuta (terfi olanakları, kişisel gelişim ücret ve ek gelir, çalışma koşulları, iş güvencesi ve sosyal olanaklar, sosyal statü, kariyer isteği ve olanakları) ilişkin ifadelerle ilgili görüşlerinin aritmetik ortalamaları ve standart sapma değerleri hesaplanarak tablo halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır. Öğrencilerin, mezun oldukları lise, bölüm tercih etme sıraları, ikametgah yerlerine ve devam etmekte oldukları sınıflara göre kariyer tercihlerine ilişkin görüşleri arasında herhangi bir farklılık olup olmadığı Anova; sektör stajlarını yapıp yapmama durumları, bölümlerine ve cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık olup olmadıkları ise t-testi kullanılarak analiz edilmiş ve araştırmanın amacına uygun bir şekilde yorumlanmıştır. Anlamlılık düzeyi olarak 0,05 düzeyi baz alınmıştır.

Araştırmadaki verilerin çözümlenmesinde kullanılan söz konusu bu parametrik testler, verilerin parametrik test koşulları olan; örnekleme oluşturan birimlerin evrenden yansız olarak seçilmesi, örneklem büyüklüğünün 10'dan az olmaması, varyansların homojen olması, verilerin nicel özellik taşıması ve normal dağılım göstermesi (Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu 2002: 62; Ural ve Kılıç, 2006: 201) gibi varsayımların sağlanmasından dolayı tercih edilmiştir. Nitekim, araştırmada uygulanan Kolmogorov-Smirnow testi sonucunda, her bir faktör veya boyutlara ilişkin değerlerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir ($p=0,141$; $p>0,05$).

4. ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN BULGULAR VE DEĞERLENDİRMELER

4.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular

Tablo 2'de ankete katılan öğrencilerin bazı kişisel bilgilerine ilişkin yüzde ve frekans değerleri yer almaktadır. Tablo 2'ye göre, anketi cevaplayan öğrencilerin, %46,8'i bayan, %53,2'si erkek; %50,7'si Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Öğretmenliği, %49,3'ü ise Konaklama İşletmeciliği Öğretmenliği bölümündedirler. Öğrencilerin %22,6'sı birinci, %23,4'ü ikinci, % 23,9'u üçüncü, %30,1'i ise dördüncü sınıfa devam etmektedirler. Tablo 2'de de görüleceği üzere öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%71,9) Anadolu Turizm ve Otelcilik Meslek Lisesi'nden mezun olmuşlardır ve yine önemli bir çoğunluğu (%76,1) söz konusu

bölümlerini ÖSS’de birinci ve/veya ikinci sırada tercih etmişlerdir. Anket uygulanan öğrencilerin, %58,3’ü sektör stajlarını yapmışken, %41,7’si ise söz konusu stajlarını henüz yapmamışlardır. Öğrencilerin ikametgâh bölgelerine bakıldığında ise genelde Ege (%25,4), Marmara (%23,1), Akdeniz (%20,3) ve İç Anadolu Bölgesinin (%12,0) önemli bir yer tuttuğu tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 2: Ankete Katılan Öğrencilerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılımları

Kişisel Bilgiler (n=602)		f	%	Kişisel Bilgiler (n=602)		f	%
Cinsiyet	Bayan	282	46,8	Sektör Stajı	Yaptı	351	58,3
	Bay	320	53,2		Yapmadı	251	41,7
Bölüm	Sey.İşl. ve Turiz. Rehb. Öğrt.	305	50,7	Bölüm Tercih Sırası	1-2	458	76,1
	Konklm. İşl. Öğrt.	297	49,3		3-5	106	17,6
Sınıf	1.sınıf	136	22,6	İkametgâh Bölgesi	6 ve/veya üstü	38	6,3
	2.sınıf	141	23,4		İç And. Bölgesi	72	12,0
	3.sınıf	144	23,9		Akdnz. Bölgesi	122	20,3
	4.sınıf	181	30,1		Karadnz Bölgesi	53	8,8
Mezun Olunan Lise Türü	Anad. Turiz. ve Otelc. Meslek Lisesi	433	71,9		Marm. Bölgesi	139	23,1
	Düz Lise	27	4,5		Ege Bölgesi	153	25,4
	Kız Meslek Lisesi	71	11,8		G.D.A. Bölgesi	23	3,8
	Diğer (Ticaret Lisesi, And..Meslek Lisesi vb.)	71	11,8		D. A. Bölgesi	40	6,6

4.2. Öğrencilerin Kariyer Tercihleri ile İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 3’de ankete katılan öğrencilerin kariyer tercihlerinde; terfi olanakları, kişisel gelişim, ücret ve ek gelir, çalışma koşulları, iş güvencesi ve sosyal olanaklar, sosyal statü, kariyer isteği ve olanakları boyutlarında öğretmenliği mi yoksa turizm sektörünün mü ağır bastığına yönelik görüşlerine ilişkin, aritmetik ortalamaları ve standart sapma değerleri yer almaktadır.

Tablo 3: Öğrencilerin Kariyer Tercihlerinde Öğretmenliğin mi Yoksa Turizm Sektörünün mü Ağır Bastığına Yönelik Görüşlerine İlişkin Aritmetik Ortalamalar ve Standart Sapma Değerleri

Boyutlar	Standart Sapma	Aritmetik Ortalama *
Terfi Olanakları	1,09	2,67
Kişisel Gelişim	0,92	2,83
Ücret ve Ek Gelir	0,97	2,97
Çalışma Koşulları	0,88	2,39
İş Güvencesi ve Sosyal Olanaklar	0,86	2,14
Sosyal Statü	0,95	2,16
Kariyer İsteği ve Olanakları	0,99	2,48

1: Kesinlikle Katılmıyorum 5: Kesinlikle Katılıyorum

*Ankette yer alan ifadeler; turizm sektörü lehine soru kökünde oluşturulmuştur. (Ör: “Turizmdeki terfi olanaklarının öğretmenliğe oranla daha avantajlı olduğunu düşünüyorum”; “Turizm sektöründe çalışmanın; kendime daha fazla zaman ayırma yönünden öğretmenlikten daha avantajlı olacağını düşünüyorum”; “Turizm sektöründe kariyer yapmanın bana sağlayacağı ekonomik katkının öğretmenlikten daha fazla olacağını düşünüyorum”; “Turizm sektöründeki sosyal olanaklara (grup gezileri, yemek organizasyonları vb.) ilişkin koşulların öğretmenliğe oranla daha avantajlı olduğunu düşünüyorum”; “Turizm sektöründe çalışmanın, öğretmenliğe oranla bana daha fazla prestij sağlayacağını düşünüyorum” vb.

Tablo 3 dikkatli bir şekilde incelendiğinde, öğrencilerin, tüm boyutlarda (terfi olanakları, kişisel gelişim, ücret ve ek gelir, çalışma koşulları, iş güvencesi ve sosyal olanaklar, sosyal statü, kariyer isteği ve olanakları) ilişkin tercihlerinde, genelde öğretmenlik lehinde bir görüş bildirdikleri anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle

öğrencilerin, cevapları (turizm sektörü lehine soru kökünde oluşturulan her bir ifadeye ilişkin verilen aritmetik ortalamalara da bu durum yansımıştır) “kesinlikle katılmıyorum” ve/veya katılmıyorum” seçeneklerinde yoğunlaşmaktadır. Bu sonuçlar, turizm sektöründeki kariyere bakış açısıyla ilgili olarak, çalışmanın literatür kısmında belirtilen, turizm işletmeciliği öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen araştırma sonuçlarıyla da örtüşmektedir denebilir. Nitekim bu sonuçlardan yola çıkarak, turizm alanında işletmecilik ve öğretmenlik eğitimi alan öğrencilerin, turizm sektöründe çalışmaya öğretmenlik kadar sıcak bakmadıkları yorumunu yapmak mümkündür.

5. ÖĞRENCİLERİN KARIYER TERCİHLERİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN BAZI KİŞİSEL DEĞİŞKENLERİNE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR

5.1. Öğrencilerin Kariyer Tercihlerine Yönelik Görüşlerinin Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması

Tablo 4’de öğrencilerin kariyer tercihlerinde öğretmenliğin mi yoksa turizm sektörünün mü ağır bastığına yönelik görüşlerinin **cinsiyetlerine göre** karşılaştırılmasına ilişkin yapılan **t** testi sonuçları yer almaktadır. Tablo’dan da görüleceği üzere, öğrencilerin ağırlıklı olarak öğretmenliği mi yoksa turizm sektörünü mü tercih ettiklerine ilişkin görüşleri, 0,05 anlamlılık düzeyinde; iş güvencesi ve sosyal olanaklar, sosyal statü, kariyer isteği ve olanakları boyutlarında herhangi bir farklılık göstermezken, terfi olanakları, kişisel gelişim, ücret ve ek gelir ve çalışma koşulları boyutlarında anlamlı farklılıklar göstermektedir.

Tablo 4: Öğrencilerin Kariyer Tercihlerine Yönelik Görüşlerinin **Cinsiyetlerine Göre** Karşılaştırılmasına İlişkin Yapılan **t** Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	n	Ort.	s.s.	t	p (sig)
Terfi Olanakları	Bayan	282	2,76	1,01	2,101	0,036
	Bay	320	2,57	1,15		
Kişisel Gelişim	Bayan	282	2,92	0,81	2,199	0,028
	Bay	320	2,75	0,98		
Ücret ve Ek Gelir	Bayan	282	3,13	0,90	3,957	0,000
	Bay	320	2,82	0,99		
Çalışma Koşulları	Bayan	282	2,49	0,81	2,826	0,005
	Bay	320	2,29	0,92		
İş Güvencesi ve Sosyal Olanaklar	Bayan	282	2,16	0,79	0,840	0,401
	Bay	320	2,10	0,91		
Sosyal Statü	Bayan	282	2,15	0,89	0,020	0,984
	Bay	320	2,15	1,00		
Kariyer İsteği ve Olanakları	Bayan	282	2,52	0,94	1,002	0,317
	Bay	320	2,44	1,03		

Öğrenci görüşlerinin farklılık gösterdikleri boyutlar incelendiğinde, erkek öğrencilerin tüm bu boyutlardaki görüşleri, tablodaki aritmetik ortalamalara da yansıdığı üzere, bayan öğrencilerden daha olumsuzdur. Tablodaki sonuçlara göre, ilgili boyutlardaki bayan öğrencilerin görüşlerinin ortalamaları da pek yüksek

olmamakla birlikte, farklılık çıkan söz konusu bu boyutlara ilişkin koşulların, erkek öğrenciler açısından daha olumsuz algılanması, turizm sektöründe kariyere, özellikle terfi olanakları, kişisel gelişim, ücret ve ek gelir ile çalışma koşulları gibi şartların öğretmenliğe göre daha dezavantajlı olarak algılandığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu sonuç, özellikle, öğrencilik dönemlerinde bay öğrencilerin sektörde de büyük oranda çalıştığı göz önüne alındığında, sektördeki çalışma koşul ve diğer olanakların söz konusu öğrenciler tarafından görülmüş olmasının, öğrencilerin sektördeki kariyere bakış açılarında olumsuz bir etki yaratmış olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

5.2. Öğrencilerin Kariyer Tercihlerine Yönelik Görüşlerinin Stajlarını Yapıp-Yapmama Durumlarına Göre Karşılaştırılması

Tablo 5’de öğrencilerin kariyer tercihlerinde öğretmenliğin mi yoksa turizm sektörünün mü ağır bastığına yönelik görüşlerinin **staj yapip-yapmama durumlarına göre** karşılaştırılmasına ilişkin yapılan t-testi sonuçları verilmiştir. Tablo 5’deki sonuçlarda da görüleceği üzere, öğrencilerin öğretmenliği mi yoksa turizm sektörünü mü tercih ettiklerine ilişkin görüşleri, 0,05 anlamlılık düzeyinde her iki alanın terfi olanakları, ücret ve ek gelir, çalışma koşulları, iş güvencesi ve sosyal olanaklar, sosyal statü, kariyer isteği ve olanakları boyutlarında herhangi bir farklılık göstermezken, sadece kişisel gelişim boyutunda anlamlı farklılıklar göstermektedir.

Tablo 5 Öğrencilerin Kariyer Tercihlerine Yönelik Görüşlerinin Stajlarını Yapip-Yapmama Durumlarına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Yapılan t Testi Sonuçları

Boyutlar	Staj	n	Ort.	s.s.	t	p (sig)
Terfi Olanakları	Yaptı	351	2,62	1,06	-1,015	0,311
	Yapmadı	251	2,71	1,12		
Kişisel Gelişim	Yaptı	351	2,75	0,88	-2,415	0,016
	Yapmadı	251	2,93	0,95		
Ücret ve Ek Gelir	Yaptı	351	2,93	0,98	-1,061	0,289
	Yapmadı	251	3,02	0,94		
Çalışma Koşulları	Yaptı	351	2,40	0,91	0,537	0,592
	Yapmadı	251	2,36	0,82		
İş Güvencesi ve Sosyal Olanaklar	Yaptı	351	2,10	0,88	-,869	0,385
	Yapmadı	251	2,17	0,83		
Sosyal Statü	Yaptı	351	2,13	0,99	-,550	0,583
	Yapmadı	251	2,18	0,89		
Kariyer İsteği ve Olanakları	Yaptı	351	2,47	1,02	-,469	0,636
	Yapmadı	251	2,50	0,95		

Tablo 5’deki öğrenci görüşlerine ilişkin hesaplanan aritmetik ortalamadan da anlaşılacağı üzere farklılık çıkan “kişisel gelişim” boyutuna ilişkin sektör stajını yapan öğrenciler daha olumsuz bir fikre sahiptir. Diğer bir anlatımla, sektör stajını yapan öğrenciler, turizm sektöründe çalışmanın kişisel gelişim yönünden sağlayacağı katkının veya yaratacağı ortamın öğretmenliğe nazaran daha az olduğunu bildirmişlerdir. Bu durum, özellikle turizm sektöründeki iş saatlerinin

uzunluğu veya düzensizliği vb. gibi etkenlerin kişiye kendine geliştirmek için zaman ayırma veya ortam edinme fırsatı yaratmadığı, buna karşın öğretmenlik mesleğinin çalışma alanı olarak sürekli kendini geliştirme imkânı sunduğu ve düzenli çalışma saatleri paralelinde kişiye kişisel gelişimi için zaman-ortam yaratma olanağı sağladığı şeklinde yorumlanabilir. Sektör stajını yapan öğrenciler turizm sektöründe bu koşullara ilişkin olumsuz şartları gördüklerinden, öğretmenliğin bu konuda daha avantajlı olduğuna vurgu yapmaktadırlar.

5.3. Öğrencilerin Kariyer Tercihlerine Yönelik Görüşlerinin Eğitim Gördüğü Bölümlere Göre Karşılaştırılması

Tablo 6'da öğrencilerin kariyer tercihlerinde öğretmenliğin mi yoksa turizm sektörünün mü ağır bastığına yönelik görüşlerinin bölümlerine göre karşılaştırılmasına ilişkin yapılan t testi sonuçları yer almaktadır. Tablo 6'daki sonuçlarda da görüleceği üzere, öğrencilerin öğretmenliği mi yoksa turizm sektörünü mü tercih ettiklerine ilişkin görüşleri, 0,05 anlamlılık düzeyinde her iki alanın çalışma koşulları, iş güvencesi ve sosyal olanaklar, sosyal statü, kariyer isteği ve olanakları boyutlarında herhangi bir farklılık göstermezken, terfi olanakları, ücret ve ek gelir, kişisel gelişim boyutlarında anlamlı farklılıklar göstermektedir ($p < 0,05$).

Tablo 6: Öğrencilerin Kariyer Tercihlerine Yönelik Görüşlerinin Eğitim Gördüğü Bölümlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Yapılan t Testi Sonuçları

Boyutlar	Bölüm	n	Ort.	s.s.	t	p (sig)
Terfi Olanakları	Konaklama İşlt. Öğrt.	297	2,50	1,04	-3,711	0,000
	Seyahat İşlt. ve Tur. Reh. Öğrt.	305	2,82	1,11		
Kişisel Gelişim	Konaklama İşlt. Öğrt.	297	2,68	0,97	-3,956	0,000
	Seyahat İşlt. ve Tur. Reh. Öğrt.	305	2,97	0,82		
Ücret ve Ek Gelir	Konaklama İşlt. Öğrt.	297	2,79	0,98	-4,443	0,000
	Seyahat İşlt. ve Tur. Reh. Öğrt.	305	3,14	0,91		
Çalışma Koşulları	Konaklama İşlt. Öğrt.	297	2,37	0,94	-,217	0,828
	Seyahat İşlt. ve Tur. Reh. Öğrt.	305	2,39	0,81		
İş Güvencesi ve Sosyal Olanaklar	Konaklama İşlt. Öğrt.	297	2,11	0,88	-,450	0,653
	Seyahat İşlt. ve Tur. Reh. Öğrt.	305	2,15	0,84		
Sosyal Statü	Konaklama İşlt. Öğrt.	297	2,12	0,98	-,801	0,424
	Seyahat İşlt. ve Tur. Reh. Öğrt.	305	2,18	0,92		
Kariyer İsteği ve Olanakları	Konaklama İşlt. Öğrt.	297	2,40	1,01	-1,879	0,061
	Seyahat İşlt. ve Tur. Reh. Öğrt.	305	2,55	0,96		

Tablo 6'daki öğrenci görüşlerine ilişkin hesaplanan aritmetik ortalamalardan da anlaşılacağı üzere; öğrenci görüşleri arasında farklılık gösteren terfi olanakları, kişisel gelişim ve ücret ve ek gelir boyutlarındaki konaklama işletmeciliği öğretmenliği bölümü öğrencileri turizm sektöründeki kariyer tercihlerine

öğretmenliğe oranla daha olumsuz bir tutum içerisindedirler. Bu durum, özellikle konaklama bölümündeki öğrencilerin, daha çok çalışma alanı olarak konaklama işletmelerini tercih etmeleri ve gerek üniversiteden önce devam ettikleri meslek liselerinde gerekse üniversite dönemlerinde de söz konusu bu işletmelerde çalıştıkları süre içerisinde, belirtilen boyutlara ilişkin olanakların pek de istedikleri gibi olmadığını yerinde görmesinden dolayı seyahat işletmeciliği öğretmenliği bölümü öğrencilerine oranla daha olumsuz bir tutum sergilemelerinin bir nedeni olarak gösterilebilir. Tablo özetlendiğinde, çıkan sonuçlar; Konaklama İşletmeciliği Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin, öğretmenlik alanındaki; terfi olanakları, ücret ve ek gelir, kişisel gelişim koşullarının turizm sektöründen daha avantajlı olduğu noktasında Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Bölümü öğrencilere oranla daha olumlu düşündüklerini ortaya koymaktadır.

5.4. Öğrencilerin Kariyer Tercihlerine Yönelik Görüşlerinin Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Karşılaştırılması

Tablo 7’de öğrencilerin kariyer tercihlerinde öğretmenliğin mi yoksa turizm sektörünün mü ağır bastığına yönelik görüşlerinin mezun oldukları lise türlerine göre karşılaştırılmasına ilişkin yapılan Anova sonuçları verilmiştir.

Tablo 7: Öğrencilerin Kariyer Tercihlerine Yönelik Görüşlerinin Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Sonuçları

Boyutlar	Lise Türleri	n	Ort.	s.s.	F	p (sig)
Terfi Olanakları	An. Turz. ve Otc. Mes. Lisesi	27	2,80	1,19	0,705	0,549
	Düz Lise	433	2,63	1,08		
	Kız Meslek Lisesi	71	2,81	0,94		
	Diğer (Tic. Lis. An.Mes. L. vb.)	71	2,66	1,20		
Kişisel Gelişim	An. Turz. ve Otc. Mes. Lisesi	27	3,02	1,05	2,120	0,097
	Düz Lise	433	2,80	0,94		
	Kız Meslek Lisesi	71	3,03	0,74		
	Diğer (Tic. Lis. An.Mes. L. vb.)	71	2,70	0,78		
Ücret ve Ek Gelir	An. Turz. ve Otc. Mes. Lisesi	27	2,97	1,02	0,774	0,509
	Düz Lise	433	2,95	0,96		
	Kız Meslek Lisesi	71	3,13	0,85		
	Diğer (Tic. Lis. An.Mes. L. vb.)	71	2,91	1,03		
Çalışma Koşulları	An. Turz. ve Otc. Mes. Lisesi	27	2,98	1,07	10,778	0,000
	Düz Lise	433	2,36	0,89		
	Kız Meslek Lisesi	71	2,66	0,67		
	Diğer (Tic. Lis. An.Mes. L. vb.)	71	2,03	0,71		
İş Güvencesi ve Sosyal Olanaklar	An. Turz. ve Otc. Mes. Lisesi	27	2,88	1,00	11,560	0,000
	Düz Lise	433	2,11	0,85		
	Kız Meslek Lisesi	71	2,30	0,75		
	Diğer (Tic. Lis. An.Mes. L. vb.)	71	1,82	0,77		
Sosyal Statü	An. Turz. ve Otc. Mes. Lisesi	27	2,77	1,05	7,963	0,000
	Düz Lise	433	2,14	0,96		
	Kız Meslek Lisesi	71	2,33	0,82		
	Diğer (Tic. Lis. An.Mes. L. vb.)	71	1,81	0,84		
Kariyer İsteği ve	An. Turz. ve Otc. Mes. Lisesi	27	2,84	1,25	3,843	0,010

Olanakları	Düz Lise	433	2,47	1,00		
	Kız Meslek Lisesi	71	2,67	0,80		
	Diğer (Tic. Lis. An.Mes. L. vb.)	71	2,21	0,92		

Tablo 7’deki sonuçlardan da görüleceği üzere, öğrencilerin öğretmenliği mi yoksa turizm sektörünü mü tercih ettiklerine ilişkin görüşleri, 0,05 anlamlılık düzeyinde her iki alanın terfi olanakları, ücret ve ek gelir, kişisel gelişim boyutlarında herhangi bir farklılık göstermezken, çalışma koşulları, iş güvencesi ve sosyal olanaklar, sosyal statü, kariyer isteği ve olanakları boyutlarında anlamlı farklılıklar göstermektedir ($p<0,05$).

Anket uygulanan öğrenci görüşlerine ilişkin Tablo 7’de verilen aritmetik ortalamalardan da anlaşılacağı üzere öğrenci görüşleri arasında farklılık gösteren **çalışma koşulları, iş güvencesi ve sosyal olanaklar, sosyal statü, kariyer isteği ve olanakları** boyutlarındaki, Düz Lise, Kız Meslek Lisesi ve diğer lise gruplarından mezun olan öğrenci görüşleri Anadolu Turizm ve Otelcilik Liselerinden mezun olan öğrenci görüşlerine göre daha olumsuzdur. Diğer bir ifadeyle, Anadolu ve Turizm ve Otelcilik Liselerinden mezun olan öğrenciler diğer gruplara göre belirtilen (farklılık çıkan) boyutlardaki olanaklara ilişkin görüşlerinde turizm sektörü lehine daha olumlu bir tutum içerisindeyler.

Bu durum, söz konusu lise mezunlarının lise dönemlerinde de sektörle daha iç içe oldukları (çalıştıkları) için turizm sektörünü yakından tanımakta ve bu da onların bu sektörde kariyer algılamalarına bir nebze de olumlu katkı yapmasından kaynaklanıyor olabilir. Diğer taraftan, diğer gruptaki öğrenciler bu bölümleri tercih ederken “Eğitim Fakültesi” algısı daha ağır basmakta ve bu da onları öğretmenlikten yana tercih kullanma konusunda eğilime itmiş olabilir.

5.5. Öğrencilerin Kariyer Tercihlerine Yönelik Görüşlerinin Bölüm Tercih Sıralarına Göre Karşılaştırılması

Tablo 8’de öğrencilerin kariyer tercihlerinde öğretmenliğin mi yoksa turizm sektörünün mü ağır bastığına yönelik görüşlerinin bölüm tercih sıralarına göre karşılaştırılmasına ilişkin yapılan Anova sonuçları verilmiştir.

Tablo 8’deki sonuçlardan da görüleceği üzere, öğrencilerin öğretmenliği mi yoksa turizm sektörünü mü tercih ettiklerine ilişkin görüşleri, 0,05 anlamlılık düzeyinde her iki alanın terfi olanakları, iş güvencesi ve sosyal olanaklar ve sosyal statü, boyutlarında anlamlı farklılıklar gösterirken ($p<0,005$); ücret ve ek gelir, kişisel gelişim, çalışma koşulları, kariyer isteği ve olanakları boyutlarında herhangi bir farklılık göstermemektedir. Öğrencilerin turizm sektörü ve öğretmenlik seçeneklerine ilişkin kariyer tercihlerinde farklılık gösteren söz konusu boyutlara ilişkin aritmetik ortalamaları incelendiğinde, devam etmekte oldukları bölümlerini genelde 1-2. sırada tercih eden öğrencilerin görüşlerinin diğer gruplara oranla daha olumsuz oldukları görülecektir. Söz konusu bölümleri ek puan almalarından dolayı genelde turizm lise çıkışlı öğrencilerin tercih ettiği göz önüne alındığında, söz konusu öğrencilerin sektörde daha çok tecrübe sahibi oldukça, turizm sektöründeki

kariyere ilişkin algılamalarının olumsuzlaştığı, bundan dolayı da kariyer eğilimlerinde daha çok öğretmenliğin ağır bastığı yorumunu yapmak mümkündür.

Tablo 8: Öğrencilerin Kariyer Tercihlerine Yönelik Görüşlerinin Bölüm Tercih Sıralarına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Sonuçları

Boyutlar	Bölüm Tercih Sırası	n	Ort.	s.s.	F	p (sig)
Terfi Olanakları	1- 2 Tercih	458	2,61	1,08	5,218	0,006
	3-5 Tercih	106	2,69	1,04		
	6 ve-veya üstü tercih	38	3,20	1,22		
Kişisel Gelişim	1- 2 Tercih	458	2,82	0,96	0,163	0,849
	3-5 Tercih	106	2,82	0,72		
	6 ve-veya üstü tercih	38	2,91	0,80		
Ücret ve Ek Gelir	1- 2 Tercih	458	2,96	0,98	1,165	0,313
	3-5 Tercih	106	3,08	0,76		
	6 ve-veya üstü tercih	38	2,82	1,19		
Çalışma Koşulları	1- 2 Tercih	458	2,36	0,88	0,816	0,443
	3-5 Tercih	106	2,48	0,90		
	6 ve-veya üstü tercih	38	2,36	0,72		
İş Güvencesi ve Sosyal Olanaklar	1- 2 Tercih	458	2,07	0,87	5,917	0,003
	3-5 Tercih	106	2,38	0,83		
	6 ve-veya üstü tercih	38	2,20	0,68		
Sosyal Statü	1- 2 Tercih	458	2,08	0,97	7,045	0,001
	3-5 Tercih	106	2,46	0,82		
	6 ve-veya üstü tercih	38	2,21	0,91		
Kariyer İsteği ve Olanakları	1- 2 Tercih	458	2,46	1,02	1,152	0,317
	3-5 Tercih	106	2,61	0,85		
	6 ve-veya üstü tercih	38	2,39	0,96		

5.6. Öğrencilerin Kariyer Tercihlerine Yönelik Görüşlerinin Öğrencilerin İkametgah Yerlerine Göre Karşılaştırılması

Tablo 9’da öğrencilerin kariyer tercihlerinde öğretmenliğin mi yoksa turizm sektörünün mü ağır bastığına yönelik görüşlerinin ikametgah yerlerine göre karşılaştırılmasına ilişkin yapılan Anova sonuçları verilmiştir. Tablo 9’daki sonuçlara göre, öğrencilerin öğretmenliği mi yoksa turizm sektörünü mü tercih ettiklerine ilişkin görüşleri, 0,05 anlamlılık düzeyinde her iki alanın terfi olanakları, kişisel gelişim, ücret ve ek gelir ve kariyer isteği ve olanakları boyutlarında anlamlı farklılıklar gösterirken ($p<0,05$); iş güvencesi ve sosyal olanaklar ve sosyal statü, çalışma koşulları, boyutlarında herhangi bir farklılık göstermemektedir.

Öğrencilerin turizm sektörü ve öğretmenlik seçeneklerine ilişkin kariyer tercihlerinde farklılık gösteren söz konusu boyutlara ilişkin aritmetik ortalamalara göre ise; Marmara Bölgesi’nde ikamet eden öğrenciler diğer bölgelerde ikamet eden öğrencilere oranla turizm sektöründe kariyere öğretmenliğe oranla daha olumlu yaklaşmaktadırlar. Bu bölgeyi, İç Anadolu ve Akdeniz bölgeleri izlemektedir. Söz konusu bu sonuçlar, doğal olarak özellikle büyük işletmelerin ve iş olanaklarının bulunduğu bölgelerdeki öğrencilerin turizm sektöründe de iş bulabilmelerinin daha

kolay olduğu, buna karşın diğer bölgelerden gelen öğrencilerin iş olanağı olarak öğretmenliği daha ağırlıklı olarak tercih etmek istemelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Tablo 9: Öğrencilerin Kariyer Tercihlerine Yönelik Görüşlerinin Öğrencilerin İkametgâh Yerlerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Sonuçları

Boyutlar	İkametgâh Bölgesi	n	Ort.	s.s.	F	p (sig)
Terfi	İ. A. Bölgesi	72	2,68	1,09	3,651	0,001
	A. Bölgesi	122	2,62	1,20		
	K. Bölgesi	53	2,37	0,98		
	M. Bölgesi	139	2,93	1,01		
	E. Bölgesi	153	2,60	1,04		
	G.D.A. Bölgesi	23	2,02	1,04		
	D. A. Bölgesi	40	2,81	1,107		
Kişisel Gelişim	İ. A. Bölgesi	72	2,87	0,94	2,512	0,021
	A. Bölgesi	122	2,64	0,81		
	K. Bölgesi	53	2,82	0,93		
	M. Bölgesi	139	2,94	0,83		
	E. Bölgesi	153	2,81	1,00		
	G.D.A. Bölgesi	23	2,55	0,75		
	D. A. Bölgesi	40	3,16	1,01		
Ücret ve Ek Gelir	İ. A. Bölgesi	72	2,91	1,04	2,847	0,010
	A. Bölgesi	122	2,88	1,03		
	K. Bölgesi	53	2,87	0,94		
	M. Bölgesi	139	3,24	0,82		
	E. Bölgesi	153	2,92	0,99		
	G.D.A. Bölgesi	23	2,59	0,80		
	D. A. Bölgesi	40	2,93	0,91		
Çalışma Koşulları	İ. A. Bölgesi	72	2,51	0,90	1,361	0,228
	A. Bölgesi	122	2,38	0,88		
	K. Bölgesi	53	2,33	1,02		
	M. Bölgesi	139	2,48	0,83		
	E. Bölgesi	153	2,26	0,83		
	G.D.A. Bölgesi	23	2,18	0,77		
	D. A. Bölgesi	40	2,47	0,96		
İş Güvencesi ve Sosyal Olanaklar	İ. A. Bölgesi	72	2,24	0,82	1,933	0,073
	A. Bölgesi	122	2,02	0,85		
	K. Bölgesi	53	2,25	1,08		
	M. Bölgesi	139	2,25	0,88		
	E. Bölgesi	153	2,10	0,83		
	G.D.A. Bölgesi	23	1,80	0,61		
	D. A. Bölgesi	40	1,99	0,67		
Sosyal Statü	İ. A. Bölgesi	72	2,35	0,85	1,907	0,078
	A. Bölgesi	122	2,09	0,88		
	K. Bölgesi	53	2,15	1,07		
	M. Bölgesi	139	2,30	0,94		
	E. Bölgesi	153	2,03	1,03		
	G.D.A. Bölgesi	23	1,88	0,83		
	D. A. Bölgesi	40	2,09	0,82		
Kariyer İsteği ve Olanakları	İ. A. Bölgesi	72	2,53	1,02	2,756	0,012
	A. Bölgesi	122	2,42	0,92		
	K. Bölgesi	53	2,34	1,05		
	M. Bölgesi	139	2,74	0,98		

	E. Bölgesi	153	2,37	1,00		
	G.D.A. Bölgesi	23	2,14	0,94		
	D. A. Bölgesi	40	2,40	0,92		

5.7. Öğrencilerin Kariyer Tercihlerine Yönelik Görüşlerinin Devam Etmekte Oldukları Sınıflara Göre Karşılaştırılması

Tablo 10'da öğrencilerin kariyer tercihlerinde öğretmenliğin mi yoksa turizm sektörünün mü ağır bastığına yönelik görüşlerinin devam etmekte oldukları sınıflara göre karşılaştırılmasına ilişkin yapılan Anova sonuçları verilmiştir. Tablo 10'daki sonuçlara göre, öğrencilerin öğretmenliği mi yoksa turizm sektörünü mü tercih ettiklerine ilişkin görüşleri, 0,05 anlamlılık düzeyinde, tüm boyutlarda (terfi olanakları, kişisel gelişim, ücret ve ek gelir ve kariyer isteği ve olanakları, iş güvencesi ve sosyal olanaklar ve sosyal statü, çalışma koşulları) farklılık göstermektedir ($p < 0,05$).

Tablo 10: Öğrencilerin Kariyer Tercihlerine Yönelik Görüşlerinin Öğrencilerin Sınıflarına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Sonuçları

Boyutlar	Sınıf	n	Ort.	s.s.	F	p (sig)
Terfi	1	136	2,74	1,16	5,289	0,001
	2	141	2,55	1,02		
	3	144	2,43	1,02		
	4	181	2,87	1,10		
Kişisel Gelişim	1	136	2,96	0,93	3,928	0,009
	2	141	2,85	0,94		
	3	144	2,61	0,86		
	4	181	2,88	0,89		
Ücret ve Ek Gelir	1	136	3,07	0,90	5,695	0,001
	2	141	2,91	0,93		
	3	144	2,72	0,91		
	4	181	3,13	1,03		
Çalışma Koşulları	1	136	2,37	0,79	5,049	0,002
	2	141	2,25	0,77		
	3	144	2,27	0,94		
	4	181	2,58	0,93		
İş Güvencesi ve Sosyal Olanaklar	1	136	2,18	0,78	3,425	0,017
	2	141	2,01	0,78		
	3	144	2,02	0,86		
	4	181	2,27	0,95		
Sosyal Statü	1	136	2,19	0,82	4,336	0,005
	2	141	2,00	0,78		
	3	144	2,04	0,94		
	4	181	2,34	1,12		
Kariyer İsteği ve Olanakları	1	136	2,52	0,93	3,524	0,015
	2	141	2,36	0,92		
	3	144	2,33	0,95		
	4	181	2,65	1,08		

Tablo 10 dikkatli bir şekilde incelediğinde görüleceği üzere, genelde 4. sınıf öğrencilerin görüşleri turizm sektörü lehine daha olumludur. Diğer bir anlatımla, 4. sınıf öğrencilerinin turizm sektörünü kariyer olanakları bakımından diğer sınıflara nazaran daha fazla oranda tercih eğilimli oldukları görülmektedir. Bunun nedeni, öğrencilerin fakülteye başladıklarında, önceki verilerde de bahsedildiği üzere daha çok öğretmen olma eğiliminde oldukları fakat zaman geçtikçe, gerek öğretmen atamalarındaki kısıtlamalar gerekse, sektörde çalışarak edindikleri tecrübeler ışığında, turizm sektöründe kariyer yapmaya daha sıcak bakmalarına bir etken olabilir. Nitekim bu sonuç, Tablo 11’de verilen ve öğrencilerin devam etmekte oldukları bölümleri tercih ederkeni ve şu an itibariyle ki amaçlarına ilişkin verdikleri cevaplarla da örtüşmektedir. Tablo 11’de de görüleceği üzere, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%80,4) bölümü tercih ederken öncelikli amaçlarının öğretmen olarak çalışmak olduğunu belirtirlerken, şimdiki amaçlarına ilişkin verdikleri cevaplarında turizm sektöründe çalışmaya ilişkin daha olumlu bir tutum sergilemişlerdir.

Tablo 11: Öğrencilerin Devam Etmekte Oldukları Bölümü Tercih Ederken Amaçları ve Şimdiki Düşüncelerine İlişkin Görüşlerine İlişkin Yüzde ve Frekans Analizi Sonuçları

Okunmuş Olduğum Bölümü Tercih Ederken Öncelikli Amacım:	f	%
Öğretmen Olmak	484	80,4
Turizm Sektöründe Çalışmak	96	15,9
Diğer	22	3,7
Turizm Sektöründe Çalışmaya İlişkin Şimdiki Düşüncem:		
Kesinlikle Çalışmayı Düşünüyorum	213	35,4
Hayır, Çalışmayı Düşünmüyorum	82	13,6
Başka Bir İş Bulamazsam - Mecbur Kalırsam Çalışırım	307	51,0

Yukarıda bulguları verilen bu araştırma sonuçları genel olarak değinildiğinde, anket uygulanan öğrencilerin kariyer tercihlerinde, turizm sektörüne oranla öğretmenliğin daha baskın olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, araştırma içerisinde de değinildiği üzere, gerek turizm alanıyla ilgili son yıllarda yaşanan öğretmen atamalarındaki kısıtlar, gerekse öğrencilerin turizm sektöründeki deneyimleri ve bölümlerin müfredatlarının sektör beklentileri doğrultusunda güncellenmesi ve bu doğrultuda bölüm öğretim elamanlarının gerek derslerde gerekse danışmanlık bazında kariyer yönlendirmelerinde turizm sektörünün önemini vurgulamasıyla, turizm sektörünün öğrencilerin kariyer alanı olarak planlamalarındaki payının giderek arttığını da belirtmek mümkündür.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kişilerin kendilerine kariyer alanı olarak seçecekleri alanı etkileyen çok çeşitli faktörler (aile, çevre, yetenek, alınan eğitim vb.) olmakla birlikte, özellikle üniversite düzeyinde belirli bir alanda eğitim-öğretim alan bireyin, ileride eğitim-öğretim gördüğü alanda kariyer yapmaya bakış açısı ayrı bir önem taşımaktadır. Çünkü, eğitim seviyesi olarak en üst düzeyde örgütlenmiş bir kurum olarak üniversiteler, bireylerin bu kariyer tercihlerinde veya yönlendirmelerinde büyük etkilere sahiptir. Özellikle alan olarak oldukça çeşitli alt meslek dallarını (konaklama, seyahat, yiyecek içecek, eğlence hizmetleri, yat, kruvaziyer ve marina

işletmeleri vb.) içerisinde barındıran turizm sektörü için de, bu durum oldukça önem taşımaktadır. Bu kapsamda, üniversite düzeyinde eğitim alan bireylerin, devam etmekte oldukları bölümlere tercih yaparak (seçerek) geldikleri için, doğal olarak bu alanda kariyer yapmaya ilişkin bir ön kabulde buldukları dile getirilse de, çeşitli etkenlerden dolayı, durumun pek de böyle olmadığını belirtmek mümkündür. Nitekim, günümüzde çeşitli sektörlerde belirli kariyer basamaklarında çalışan bireylerin üniversitede aldıkları eğitim alanlarına bakıldığında, söz konusu kişiler içerisinde, üniversitedeki eğitim alanlarının; çalıştıkları sektörlerden farklı bir alan olduklarına da çoklukla rastlanmaktadır. Turizm sektörü için de bu durumun benzeştiğini söylemek mümkündür. Zira, özellikle turizm alanında üniversite düzeyinde eğitim almakta veya mezun olan bireyler üzerinde gerçekleştirilen araştırmalarda (Pavesic ve Brymer, 1990; Kozak, 1999; Pizam, 1999; Kuşluvan ve Kuşluvan, 2000; Boella, 2000; Kozak ve Kızıllırmak, 2001; Jenkins, 2001) söz konusu bu kişilerin, turizm sektöründe kariyer yapmaya pek de sıcak bakmadıklarına yönelik bulgular elde edilmiştir. Bu durum, şüphesiz ki ülkede geçerli olan yasa-yönetmelik ve yetkili kurumların izledikleri politikalarla da ilişkili olduğu gibi, bireylerin doğru kariyer seçeneklerine yönlendirilmelerindeki önemle de ilgilidir.

Diğer taraftan, bugüne kadar üniversite düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin turizm işletmeciliği alanında kariyere bakış açıları ve tutumları ile ilgili değerlendirmeler birçok araştırmacı tarafından ele alınmış ve çeşitli faktörler (ücret, terfi olanakları, çalışma koşulları, çalışma saatleri, toplumsal saygınlık, iş güvencesi vb.) itibari ile, öğrenciler tarafından çoğunlukla olumsuz algılamaları içeren sonuçlara ulaşılmıştır. Bu araştırmayı bahsedilen araştırmalardan farklı kılan temel nokta, araştırma kapsamıyla ilgilidir. Çünkü gerçekleştirilen bu araştırma, Türkiye’de, alanında turizm işletmeciliği eğitimi verilmekle birlikte aynı zamanda bu alandaki ortaöğretim kurumlarına öğretmen yetiştirme hakkına da sahip olan turizm ile ilgili programlarda okuyan öğrencilerin algılamaları değerlendirilmiştir. Bu kapsamda araştırma, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi’nin turizm ile ilgili programlarında hem işletmecilik hem de öğretmenlik eğitimi alan toplam 602 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda yapılan analizler sonucu, öğrenci görüşlerinin; turizm sektörü ve öğretmenlikle ilgili olarak; terfi, kişisel gelişim, ücret ve ek gelir, çalışma koşulları, iş güvencesi ve sosyal olanaklar, sosyal statü, kariyer isteği ve olanaklarıyla ilgili koşullara ilişkin algılamalarının genelde öğretmenlikte daha olumlu olduğu ve bu doğrultuda, öğrencilerin kariyer tercihlerini genelde öğretmenlikten yana kullanma eğilimi içerisinde oldukları belirlenmiştir. Yine, öğrencilerin, sınıfları ilerledikçe turizmde kariyer yapmaya eskiye nazaran daha sıcak baktıkları da araştırmadan çıkan sonuçlar arasındadır. Özellikle bu duruma, öğrencilerin bölümlerine başladıklarında, daha çok öğretmen olma eğiliminde oldukları fakat zaman geçtikçe, gerek öğretmen atamalarındaki kısıtlamalar gerekse, sektörde çalışarak edindikleri tecrübeler ışığında, turizm sektöründe kariyer yapmaya daha sıcak bakmalarına bir etken olabilir.

Araştırmadan çıkan bir başka sonuç da, öğrencilerin devam etmekte oldukları bölümleri tercih ederken ve şu anki amaçlarına ilişkin elde edilen bulguların, bir

önceki bulguyu desteklediğidir. Öğrencilerin devam etmekte oldukları bölümleri tercih ederken ve şu anki amaçlarına ilişkin verdikleri cevaplara göre; devam etmekte oldukları bölümü tercih ederken, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu öncelikli amaçlarının öğretmen olarak çalışmak olduğunu belirtmelerine rağmen, şimdiki amaçlarına ilişkin verdikleri cevaplarında, turizm sektöründe çalışmaya ilişkin sınıflar ilerledikçe daha olumlu bir tutum sergilemişlerdir. Araştırmadan elde edilen bu sonuç, daha önce Pelit ve Güçer (2006) tarafından yapılan benzer nitelikteki bir çalışma sonucuyla da örtüşmektedir. Söz konusu çalışmada da, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu, başlangıçta öğretmen olmak amacıyla bu bölümü tercih ettiklerini belirtirken, turizm sektöründe çalışma fikri geçmişten günümüze, giderek olumlu yönde bir artış gösterdiğini belirtmişlerdir.

Diğer taraftan, her ne kadar öğrencilerin kariyer tercihlerinde turizmi seçeceklerine ilişkin olumlu yönde giderek bir artma söz konusu olsa da, çalışma genel olarak değerlendirildiğinde, öğrencilerin kariyer tercihleri turizm sektörü ve öğretmenlik alanları ikilemi içerisindeki seçimlerine ilişkin ağırlık noktaları **öğretmenlikten yanadır** denebilir. Bu durum, çalışmada her iki alanın terfi, kişisel gelişim, ücret ve ek gelir, iş güvencesi ve sosyal olanaklar, sosyal statü, kariyer isteği ve olanaklarına ilişkin sunulan tüm koşullar için öğretmenlikten yana ağır basmaktadır. Doğal olarak bu sonuçlar, özellikle turizm sektörüne yönelik daha önceki çalışmalarda öğrenci algılamalarıyla da örtüşse de, doğal olarak öğretmenlik mesleğinin gerek bahsedilen koşullar gerekse herhangi bir sorun yaşanmadıkça kişiye emekliliğine kadar sürdüreceği sabit bir iş sağlama olanağı sağlamasının etkisi olabilir. Bu durumda, yapılması gereken şeylerin başında, şüphesiz ki konuyla ilgili uzmanların ve akademisyenlerin önceki çalışmalarında sıklıkla üzerinde durdukları, turizmi de kişinin yaşam boyu sürdüreceği veya sürdürmek isteyeceği şartlara kavuşturmaya dönük çalışmalara ağırlık vermektedir. Bu konuyla ilgili olarak gerek sektörel bazda, gerekse devlet politikası olarak sosyal güvenlik ve haklarla ilgili her geçen gün önemli adımlar atılsa da yapılacak daha çok şeyin olduğu söylemek mümkündür.

Araştırmadan çıkan sonuçlardan biri de, öğrencilerin devam etmekte oldukları bölümün geleceği - eğitim müfredatının içeriğine yönelik verilen ifadelerle ilişkin görüşlerinin “öğretmenlik atamalarındaki problemler nedeni ile bölümümüz artık öğretmen yetiştirme amacından vazgeçerek tüm derslerini turizm işletmeciliği alanına göre oluşturmalıdır” ifadesinin öğrencilerin büyük bir çoğunluğu tarafından reddedilmesi buna karşın, “bölümümüz bugünkü statüsünü korumalıdır (hem öğretmen hem de turizm işletmelerine kalifiye elaman-yönetici yetiştirmeye dönük müfredatını korumalıdır)” ifadesinin, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu tarafından olumlu olarak algılanmasıdır. Buna göre, günümüzde her ne kadar öğretmenlik atamasında bir sıkıntı gözlemlense de öğrenciler, bölümlerinin öğretmen yetiştirme amacından da vazgeçmemelerini vurgulamakta, diğer taraftan turizm sektörüne de yönelik müfredat içeriğini de korumasını beklemektedirler.

Konuyla ilgili yapılan tüm çalışmalar, bu alanları kendilerine istihdam alanı olarak tercih edecek adaylar tarafından, özellikle alanların imkân koşul ve olanaklarının bilinmesi bakımından dikkate alınmasında, onların yapacakları işle kendi kişisel özellikleri arasındaki uyumun sağlanmasında, nihayetinde de işin sağlıklı bir şekilde

yerine getirilmesi, müşteri memnuniyetinin sağlanması ve örgüt başarısında oldukça büyük katkılar sağlayacağı gibi, kişinin tercih ettiği alana ilişkin bilinçlenmesini ve bu da onun o alandaki kariyer tercih fikrine ilişkin daha sağlıklı ve güvenli bir tutum geliştirmesine katkı sağlayacaktır. Söz konusu bu durum, özellikle kariyerlerine ilişkin belirli bir ön karar vererek üniversiteye gelmiş bireylere yönelik yapılacak yönlendirmelerin önemi ortaya çıkmaktadır. Özellikle bu kurumlarda eğitici rolünü üstlenen öğretim elamanlarının da bireylerin bu kariyer tercihlerini doğru kullanmaları için, onlara eğitim aldıkları alanın-alanların şimdiki ve ilerideki muhtemel açılımlarının neler olabileceği konusunda destek sağlamalıdır.

Bu kapsamda, özellikle konunun tüm taraflar itibari ile tartışılması ve güncel tutulması, gerek öğrencilere kariyer yönelimlerini gözden geçirmeleri konusunda, gerekse ilgili eğitim kurumları ve yetkililere, öğrencilerine yönelik yapacakları kariyer yönlendirmelerinde nelere dikkat etmeleri gerektiği konusunda öneriler getirmek bakımından oldukça önemlidir. Konunun tüm taraflarının (öğrenciler, eğiticiler, sektör temsilcileri, yasal merci bakımından yetkili kişiler vb.), kapsama dahil edilerek yapılacak daha geniş çaptaki çalışmalar, konunun tüm yönleriyle tartışılmasına ve bu doğrultuda çözüm önerileri getirilmesine de büyük katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Airey, D. (2005), **Growth and Development**. in D. Airey & J. Tribe (Eds.), An International Handbook of Tourism Education (pp. 13–24). Oxford: Elsevier.

Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E., (2004), **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. SPSS Uygulamalı**, Sakarya, Sakarya Kitabevi.

Ağaoğlu, O K., (1991), **Türkiye’de Turizm Eğitimi ve Etkinliği**, Ankara, Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları.

Aymankuy, Y., ve Aymankuy Ş., (2002), “Önlisans ve Lisans Düzeyindeki Turizm Eğitimi veren Yükseköğretim Kurumlarının Buldukları Yerlerin Analizi ve Turizm Eğitimi için Öneri Bir Model”, Turizm Eğitimi Konferansı/Workshop. Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını:29-42.

Batman, O., Zengin, B., Yıldırım, R. ve Bayraktar, L., (2000), “Önlisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Mesleğe İlişkin Tutumları ve Sakarya Üniversitesi Örneği”, Haftasonu Seminerleri VII, Nevşehir: Erciyes Üniversitesi TİOYO, 24-26 Kasım, 218-239.

Baron, P. ve Maxwell, G., (1993), “Hospitality Management Students’ Image of the Hospitality Industry”, International Journal of Contemporary Hospitality Management, 5(5), 5-8.

Barron, P. E., Maxwell, G. A., Broadbridge, A. ve Ogden, S. (2007), “The Experiences, Perceptions and Expectations of Careers in the Hospitality Industry: Views from Generation Y”, The Journal of Hospitality and Tourism Management, 14(2):119-128.

Bayar, E., (1998), “Türkiye Meslek Yüksekokulları Turizm Eğitimi Kalitesinin Geliştirilmesinde Sanal Yöntemlerin Rolü”, Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 1998/Güz, 3, 145-156.

Beggs B., Ross, C.M. ve Goodwin, B. (2008), “A Comparison of Student and Practitioner Perspectives of the Travel and Tourism Internship”, *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*, 7(1): 31 - 39

Benli, T. ve Karaosmanoğlu, K. (2005), “Turizm Sektöründeki İşletmelerde Meslek Stajını Yapan Ön Lisans ve Lisans Öğrencilerinin Sorunlarına İlişkin Bir Alan Çalışması”. *Mevzuat Dergisi*, 8(88), <http://www.mevzuatdergisi.com/2005/04a/04.htm> (Erişim Tarihi: 25.02.2010).

Berberoğlu, G., (1991), “İşletmelerde Organizasyon-Birey Bütünleşmesini Sağlayan Etkili Bir Uygulama: Kariyer Yönetimi” *TODAİE Dergisi*, 24(1), 135-153

Birdir, K., (2002), “Turizm ve Otel İşletmeciliği Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Turizm Endüstrisinde Çalışmayı Tercih Etmemelerinin Temel Nedenleri: Bir Nominal Grup Tekniği Araştırması”, *Turizm Eğitimi Konferans-Workshop*. Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını: 495-504.

Boella, M. J., (2000), **Human Resource Management in the Hospitality Industry**, Cheltenham, Stanley Thornes.

Bozok, D., (1992), “Turizm İşletmelerinde Profesyonel Yönetici ve Eğitim Sorunları”, *Turizm Yıllığı*, No:45, Ankara.

Broadbridge, A. M., Maxwell, G. A. ve Ogden, S. M. (2007), “Students' View of Retail Employment – Key Findings from Generation Ys”, *International Journal of Retail & Distribution Management*, 35 (12):982-92.

Busby, G. (2003), “Tourism Degree Internships: A Longitudinal Study”, *Journal of Vocational Education and Training*, 55(3):319-334.

Büyüköztürk, Ş., (2003), **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı**, Ankara, PegemA Yayıncılık.

Can, H., (1992), **Organizasyon ve Yönetim**. (2. Baskı), Ankara, Adım Yayıncılık.

Can, H., Akgün, A. ve Kavuncubaşı, Ş., (1995), **Kamu ve Özel Kesimde Personel Yönetimi**, Ankara, Siyasal Kitabevi.

Charles, R. K., (1992), “Career Influences, Expectations and Perceptions of Caribbean Hospitality and Tourism Student: A Third World Perspective”, *Hospitality and Tourism Educator*, 4(3), 9-14.

Collins, A.B. (2001), “Gateway to the Real World, Industrial Training: Dilemmas and Problems”, *Tourism Management*, 23(1), 93-96.

Cotthran, C. ve Combrink, T.E., (1999), "Attitudes of Minority Adolescents Toward Hospitality Industry Careers", *International Journal of Hospitality Management* 18(2), 143-158.

Çapar, B., (2002), "Turizm Sektörü-Turizm Eğitim Kurumları İşbirliği, Staj Sorunları ve Çözüm Önerileri", *Turizm Eğitimi Konferans-Workshop*. Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü Yayını, 415-426.

Çetin, Ş., (2002), "Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Mezunlarının İstihdam Sorunları", *Turizm Eğitimi Konferans-Workshop*, Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını, 485-494.

Dağdeviren, A. (2007), *Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Kurumların Ders Programlarının Fonksiyonel Açısından Değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Demirbilek, T., (1994), "Örgütlerde Kariyer Danışmanlığı Hizmetleri", *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, 9(2), 71-85

Demirer, H., (2000), "Kapadokya Bölgesi Turizm Belgeli Konaklama İşletmeleri Üst ve Orta Düzey Yöneticilerin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Öğrencilerinden Beklentilerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma", *Kapadokya Toplantıları VII. Nevşehir*, 18:22.

Denizer, D. (1994), "Turizm Eğitimi Veren Yüksekokulların Sorunları ve Çözüm Önerileri:Dört Yıllık Turizm Yüksekokullarında Eğitim Öğretim Sorunları ve Çözüm Yolları", *Haftasonu Semineri I. Nevşehir: Erciyes Üniversitesi, Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu*, 60- 62.

Duman, T., Tepeci M. ve Unur, K., (2006), "Mersin'de Yükseköğretim ve Ortaöğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Sektörün Çalışma Koşullarını Algılamaları ve Sektörde Çalışma İsteklerinin Karşılaştırmalı Analizi", *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 17(1), 51-69.

Eren, D., (2000), "Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm İşletme Yöneticilerinden Beklentileri: Literatür Taraması", *Nevşehir: Kapadokya Toplantıları VII, 18Nisan*, 37-41.

Fawcett, S.L., (1989), "Making More of Managers: Finding an Appropriate Starting Point", *International Journal of Hospitality Management*, 8(2), 79-81.

Getz, D., (1994), "Students' Work Experiences, Perceptions and Attitudes Towards Careers in Hospitality and Tourism: A Longitudinal Case Study in Spey Valley, Scotland", *International Journal of Hospitality Management*, 13(1), 25-37.

Gökdeniz, A., Çeken H. ve Erdem, B., (2002), "Okul Sektör İşbirliği Çerçevesinde Stajdan Beklentiler, Sorunlar ve Çözüm Önerilerine Yönelik Bir Uygulama", *Turizm Eğitimi Konferans-Workshop*. Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını, 343-359.

Gürdal, M., (2002), “Türkiye’de Mesleki Turizm Eğitiminin Yapısal Analizi, Okullaşma-Eğitiminin Kalitesi-Staj-İstihdam Sorunları ve Çözüm Önerileri”, *Turizm Eğitimi Konferans-Workshop*. Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü Yayını, 391-400.

Hacıoğlu, N., (1991), “Turizm Eğitimi Sorunları ve Çözüm Önerileri”, II. Ulusal Turizm Kongresi, Kuşadası: Kuşadası Belediyesi, 195-214.

İlgaz, S. ve Çakar, M., (2002). “Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin staj Problemleri: Başkent Üniversitesi İİBF Turizm İşletmeciliği Bölümü Öğrencileri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma”, *Turizm Eğitimi Konferans-Workshop*. Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını, 385-391.

Ingram, A., Jamieson, R., Lynch, O. ve Bent, R., (2000), “Questioning the Impact of the Graduation of the Managerial Labour Force Upon the Management of Human Resources in the Scottish Hotel Industry”, *Journal of Consumer Studies and Home Economics*, 24(4), 212-222.

İçöz, O., (1994), “Türkiye’de Turizm Eğitimi Veren Yüksekokulların Temel Sorunları ve Öğrencilerin Okul Sonrası Mesleki Yaşama Uyumu Konusunda Bir Değerlendirme”, Hafta Sonu Semineri I. (Dört Yıllık Turizm Yüksekokullarında Eğitim Öğretim Sorunları ve Çözüm Yolları) Nevşehir: Erciyes Üniversitesi, Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, 84-101.

İçöz, O., (1991), “Turizm Sektörünün Gelişmesinde İnsan Unsurunun Önemi”, *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, Kasım-Aralık, 15-18.

Jenkins, A.K., (2001), “Making a Career of it? Hospitality Students’ Future Perspectives: An Anglo-Dutch Study”, *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 13(1), 13-20

Kalkan, O., (1994), “Turizm Yüksekokullarında Yetiştirilen Elemanlar Hangi Kademedede Çalıştırılabilir?”, Hafta Sonu Semineri I, (Dört Yıllık Turizm Yüksekokullarında Eğitim Öğretim Sorunları ve Çözüm Yolları) Nevşehir: Erciyes Üniversitesi, Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, 79-83.

Keser, A., (2006), “Kariyer Planlaması Ne Zaman Başlar? ”http://www.isguc.org/?avc=arc_view.php&ex=226&hit=zend&pg=m. (Erişim tarihi: 16.12.2007).

King, B., Mckercher, B. ve Waryszak, R. (2003), “A Comparative Study of Hospitality and Tourism Graduates in Australia and Hong Kong”, *International Journal of Tourism Research*, 5: 409-420.

Koyuncu, M., (2000), “Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Öğrencilerinin Turizm İşletmeleri Yöneticilerinden Beklentileri”, *Kapadokya Toplantıları VII*. Nevşehir: Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu.

Kozak, M. A., (2001), **Konaklama İşletmelerinde Kariyer Planlaması**, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir Meslek Yüksekokulu Yayınları.

Kozak, M. A. ve Kızılırmak, İ., (2001), “Türkiye’de Meslek Yüksekokulu Turizm-Otelcilik Programı Öğrencilerinin Turizm Sektörüne Yönelik Tutumlarının Demografik Değişkenlere Göre Değişimi: Anadolu, Akdeniz ve Karadeniz Teknik Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama” *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 12(1), 9-16.

Kula, U., (2007), “İstatistik I”, http://web.sakarya.edu.tr/~ukula/ders2_ist2007guz.pdf (Erişim:10 Aralık 2007).

Kuşlivan S. ve KUŞLUVAN Z., (2000), “Perceptions and Attitudes of Undergraduate Tourism Students Towards Working in the Tourism Industry in Turkey”, *Tourism Management*, 21(3), 251-269.

Kuşlivan, S. (2000). “Turizm İşletmeciliği Öğrencilerinin ve Turizm İşletmeleri Yöneticilerinin Birbirinden Beklentileri”, *Nevşehir, Kapadokya Toplantıları VII*, 18 Nisan, 1-3

Lee, C. ve Kang S., (1998), “Measuring Earnings Inequality and Median Earning in the Tourism Industry”, *Tourism Management*, 19(4), 341-348

Mısırlı, İ., (2002), *Turizm Sektöründe Meslek Standartları ve Mesleki Belgelendirme Sistemi (Sertifikasyon)*, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 13 (1), 22-38.

Morgan, G. (2004), **SPSS for Introductory Statistics: Use and Interpretation**, U.S.A, Lawrence Erlbaum Associates.

Olsen, M. ve Khan, M., (1989), “Mission and Philosophy: Graduate Programmes”, *Educators*, 3, 16-22.

Orr, E.J., Noreen, E., Murray, A. ve Mckenna, M., (1992), “Research Report: Hospitality Graduate and Diplome Labour Market Experiences”, *Journal of European Industrial Training*, 16(3), 17-24.

Pavesic, D. ve Breymer, R., (1990), “Job Satisfaction: What is Happening to The Young Managers”, *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, 31(1), 90-96.

Pelit, E. ve Güçer, E., (2006), “Turizm Alanında Öğretmenlik Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm İşletmelerinde Yaptıkları Stajları Değerlendirmeleri Üzerine Bir Araştırma”, *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 139-164.

Pizam, A., (1999), “The State of Travel and Tourism Human Resources in Latin America”, *Tourism Management*, 20(5), 575-586.

Pizam, A., Ellis, T., (1999), “Absenteeism and Turnover in the Hospitality Industry” in Lee-Ross, D. (Eds), **HRM in Tourism and Hospitality**. Cassell, London.

Querrier, Y., (1999), **Organizational Behavior in Hotels and Restaurants: An International Perspective**, Chicster, John Wiley.

Riley, M., Ladkin, A. and Szivas, E. (2002), **Tourism Employment: Analysis and Planning**, UK: Channel View Publications.

Robbins P. S., (1996), **Organizational Behavior, Concepts, Controversies and Applications**, Newyork, Prentice Hall, Englewood Cliffs.

Sarıışık, M., (2007), “Turizm Sektöründe Meslek Sahibi Olmaya Yönelten Etkenler: Meslek Yüksekokulu Öğrencilerine Yönelik Bir Çalışma”, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 18(2), 143-160.

Sekaran, U., (2003), **Research Methods for Business.**, New York, John Wiley.

Şencan, H., (2005), **Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenirlilik ve Geçerlik**, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Tavşancıl, E., (2002), **Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım A.Ş.

Timur, A., (1994), “Türkiye’de Mesleki Turizm Eğitiminin Bugünkü Yapısı, Mevcut Sorunları ve Çözüm Yolları”, Haftasonu Semineri I, (Dört Yıllık Turizm Yüksekokullarında Eğitim Öğretim Sorunları ve Çözüm Yolları), Erciyes Üniversitesi, Nevşehir, Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu,165-180.

Timur, A., (1992), “Türkiye’de Turizm Eğitiminin Yapısı, Uygulanan Politikalar ve Sonuçları”. Turizm Eğitimi Konferansı/Workshop, Ankara, Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını.

Uçkun, G., Latif, H., Uçkun, S.ve E. Pelit, (2004), “Otel Organizasyonundaki İşlerin Yaratıcı ve Tutucu Kişilik Boyutunda Değerlendirilmesine İlişkin Bir Uygulama”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 55-78.

Unur, K., Duman, T. ve Tepeci, M., (2004), “Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrenciler Sektörde Kariyer Yapmaya Nasıl Bakıyor?”, *Balıkesir: 1. Ulusal Turizm Kongresi*, 390-414.

Ural, A. ve Kılıç. İ., (2006), **Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS İle Veri Analizi (SPSS 10.00-12.0 For Windows)**, Ankara, Detay yayıncılık.

Yüksel, A., Hançer, M. ve Adak, N., (2002), “Turizm ve Konaklama Sektöründe Stajyer Yönetici Adayları: Sektöre Yönelik Beklentiler ve Sektör Performansı”, Turizm Eğitimi Konferans-Workshop, Ankara, Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını, 533-543.

Wang, J., Ayres, H. and Huyton, J. (2009), “Job Ready Graduates: A Tourism Industry Perspective”, *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 16:62-72

Wood, R., (2003), “The Status of Tourism Employment”, (İçinde Ed:S.Kuşluyan) *Managing Employee Attitudes and Behaviors in Tourism and Hospitality Industry* (53-65), New York, Nova Science Publishers Inc.